

ELAZIĞ DEPREMİ SONRASI BİRİNCİ HAFTA GÖZLEM RAPORU (31 Ocak 2020)

Gözlem Ekibi:

Aynur Öğüt, SES

Elif Turan, TTB

Fulya YeğİN, SES

Halis Yerlikaya, TTB

Nilay Etiler, TTB

Recep Oruç, SES

Bilindiği gibi hepimizi derinden üzen 24 Ocak 2020 günü merkez üssü Sivrice de meydana gelen Elazığ Depremi 41 kişinin yaşamını yitirmesine 1600 den fazla kişi yaralanmasına yol açmıştır. Depremde oluşan hasar nedeniyle oturulamaz durumundaki evler, evsiz kalan ya da deprem korkusu nedeniyle evine giremeyen, ağır mevsim koşullarında dondurucu soğukta binlerce yurttaş evsiz kalmıştır. TTB ve SES olarak depremin meydana gelmesinden hemen sonra deprem bölgesi ziyaret edilmiş ve ilk değerlendirmeler sonucundaki deprem bölgesine ilişkin durum, yapılan faaliyetler, gözlem ve öneriler kamuoyu ile paylaşılmıştı. Deprem birinci haftasında, bölgede durumu yeniden değerlendirmek amacıyla Sivrice ve Elazığ merkezlerine ziyaret gerçekleştirildi. Depremzede vatandaşlarla Yöneticilerle yapılan görüşmeler, gözlemler ve elde edilen bilgiler şöyledir:

BARINMA

Yapılan gözlemler ve görüşmelerde Barınma deprem bölgesinde en öncelikli ve hayati sorun başlığı olarak dikkat çekmektedir. Deprem 1. Haftası itibarı ile bölgenin en önemli sorunu evi hasar görmüş kullanılamaz/oturulamaz durumda olan yurttaşların kışı nasıl geçireceğidir. Bölgenin ağır kış koşulları düşünüldüğünde çadır bir barınma seçeneği olarak mümkün olan en kısa süre için tercih edilmelidir. Kışlık dahi olsa çadırların ağır kış koşullarında en kötü barınma seçeneği olduğu, bir başka ifade ile çadırın barınmayla eşdeğer görülmemesi gerektiği unutulmamalıdır. Bölgede barınma sorunu kışlık çadır temin etmenin ötesinde geçici yaşam alanı oluşturma, ısınma ve beslenme ihtiyaçları ile birlikte ele alınmalıdır.

• **Geçici Yerleşim Alanları**

Sivrice'de çadırların çoğunlukla evlerin bahçelerine kurulduğu, bir kısmının ilçenin boş alanları (park vb) kurulduğu, hemen tamamının uygun olmayan yerlere kurulduğu tespit edilmiştir. Bazı çadırların su altında kaldığı ve kullanılamaz duruma geldiği de gözlenmiştir.

Elazığ'da da benzer bir durum söz konusudur. Sanayi Salıbaşa Mahallesi ve Valilik'in yakınındaki çadır kentlerde gözlemlerde bulunulmuştur. Bunun haricinde mahalle aralarında birkaç çadırdan oluşan çok sayıda kümelenmeler vardır. Valiliğin yakınındaki çadırkent hariç gözlenen çadır yerleşimlerinin uygun olmadığı tespit edilmiştir. Çadır kurulan zeminlerin belli bir eğime sahip olması ve böylece su basmasını önlemesi gerekmektedir. Sanayi mahallesindeki çadırkent, tamamen çamur ve yer yer su birikintileri içindedir.

Gelişigüzel kurulan çadır kümeleri ya da çadır kentlerin çoğunun güvenliği yoktur.

Çadırlar birbirine yakın mesafelerde kurulmuş olup, çoğunda çadır içine soba kurulmuştur. Çadırların, her ne kadar yanmaz malzemeden yapıldığını tahmin edilse de yangın açısından tehlikeli olduğu düşünülmektedir.

Çadırlarda ciddi bir ısınma sorunu mevcuttu.

Çadırların kurulduğu yerlerde mobil tuvaletler, banyo vb olanaklar bulunmadığı için, yurttaşların bu ihtiyaçlarını hasarlı evlerde gidermektedir.

Ziyaretimizden önceki gün Sivrice'de şiddetli bir fırtına yaşanması üzerine bazı çadırların yıkıldığı, çoğu çadıra su bastığı ve kullanılamaz duruma geldiği ve vatandaşlar tarafından bu durum nedeniyle koşulların depremin ilk gününe dönüldüğü yapılan görüşmeler sonucunda ifade edilmiştir.

- ***Binaların Güvenliği***

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın organizasyonu ile en fazla etkilenen mahallelerden başlamak üzere tüm evlerin hasar tespiti sürmekteydi. Yöneticiler, ağır hasarlı olarak saptanan binaların ev sahiplerinin kararına bırakılmaksızın, yıkılması yönünde karar alınmışlardır. Önceki depremde sahipleri tarafından yıkımına izin verilmeyen birkaç ağır hasarlı binanın, bu depremde yıkılarak can kaybına neden olması nedeniyle böyle bir karar alındığı ifade edildi. Sivrice'de 15 evin, Elazığ merkezde ise dört binden fazla bina ağır hasarlı olduğu için yıkım kararı verildiği belirtildi.

Sivrice'de 250-300 konteynerlerden oluşan bir geçici yerleşim yeri hazırlığı yapılmaktaydı.

- ***Yardımların dağıtımı***

Depremden sonraki ilk günler basına da yansıyan karmaşanın halen devam ettiği gözlemlendi. Görüşülen kişiler de, bazı kişilerin daha atak olduğunu ve birden fazla kez yardım aldığını belirterek yardımların adil olmayan bir şekilde dağılabildiği ifade edildi.

Sivrice'de AFAD'ın yaptığı düzenleme, yardımların daha adil bir biçimde dağıtımını açısından iyi bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. Bu uygulamada, ilçe merkezinde bir okulda vatandaşların talepleri, mahalleler temelinde alındıktan sonra listeler AFAD'a ulaştırılmaktadır. AFAD bu listelerdeki tekrarları değerlendirerek ihtiyaç sahibi ailelerin evlerine dağıtım yapmaktadır.

Evden çıkamayan yaşlı, engelli, kadın gibi kişilerin yardımlara ulaşmada dezavantajlı oldukları dolayısıyla yardıma gereksinimi olan bu kişilere gerekli yardımların yapılmadığı düşünülmektedir. Bölgenin sosyo-kültürel yapısından kaynaklı olarak kadınların yardımlardan yararlanmadığı, aşevlerinden yemek almak için gidemedikleri dile getirilmiştir.

- ***Sağlık ve sosyal hizmetler***

Sağlık kuruluşlarına başvuruların en fazla alt ve üst solunum yolu hastalıkları olduğu, soğuk kış mevsimi ve çadırdaki yaşamın sonucunda ortaya çıktığı bildirilmiştir.

Mevcut sağlık kuruluşlarının faaliyetine devam etmekte, ayrıca Sağlık Bakanlığı UMKE ekipleri 15'er günlük geçici görevlendirmeler ile bölgede hizmet vermektedir.

Sivrice ilçesinde, Çevre illerin Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüklerinden gelen psikologların, çocukluk yaş grubuna oyun terapisi ve bireysel görüşmeler yaptıkları gözlenmiştir.

Öneriler

- Mevsim koşulları dikkate alındığında, dondurucu soğğun depremzedelerde ikincil sorunlara yol açması nedeniyle, çadır bir barınma seçeneği olarak mümkün olan en kısa süre için tercih edilmeli, geçici yerleşimlerin artık konteynır ya da prefabrik yapılar gibi malzemelerden yapılması gerekmektedir.
- Sağlık çalışanlarının aynı zamanda depremzede olduklarının göz önünde bulundurulmalı ve bir süre için diğer illerden gelenlerin ikame edilmesi gerekmektedir.
- Çok geniş bir alanı etkileyen deprem nedeniyle yurttaşların travma yaşadıkları, kadın ve çocukların en fazla etkilenen kesimler oldukları gözlemlendiğinden başta barınma olmak üzere temel ihtiyaçlar giderildikten sonra depremzedelere yönelik Psikolog, Psikiyatrist ve Sosyal hizmet uzmanların katılımı ile psikososyal çalışmalara bir an önce başlanmalıdır.
- Başta aşılama olmak üzere rutin sağlık hizmetleri herhangi bir aksamaya yol açmadan kesintisiz bir biçimde sürdürülmelidir.
- Yardımlara ulaşamayan dezavantajlı kişilerin (yalnız yaşlı çift, yalnız yaşlı, kadın vb) aile sağlık merkezleri, sosyal hizmet vb kamu kurumları aracılığıyla saptanması, ihtiyaçlarının karşılanmasını mümkün kılacaktır. Yardımların organizasyonu ve dağıtımında sivil toplum kuruluşlarının sürece katılımının sağlanması, toplumsal dayanışmayı artıracaktır.
- İhtiyaçlar temelinde yardımların gelmesi sağlanmalı, gelen yardımların adil bir şekilde dağıtımı sağlanmalı, gerçek ihtiyaç sahiplerinin yardımlardan yararlandırılması ve yardımlarda kayırmaların önüne geçilmelidir.
- Hizmetlerin planlaması ve sürdürülmesinde, yardıma gereksinimi olanların tespitinde toplum katılımının sağlanması önemsenmelidir.
- Hasar tespit çalışmaları hızlandırılmalı binalara yönelik yapılacak işlemler bir an önce kararlaştırılmalıdır.
- Okullar bir an önce güvenli hale getiriliği eğitimin devamlılığı sağlanmalıdır.